

läraren förhör sina två lexor och förbereder den tredje, läser väl äfven den 10 à 11 åriga gossen öfver sina 4 à 5 lexor dagligen, isynnerhet som dessa äro under lärarens ledning genomgångna – med den utomordentliga lätthet och hastighet, hvarom vi redan talat!

Men sanningen att säga, tro vi icke, att de Svenska skollärarene veta precis lika mycket om hemlexorna och den tid, deras inlärande fordrar, som skolläraremötet i Åbo. Uppgifterna angående tiden hafva först då något värde, när förnyade profläsningar lärt lärarene känna förhållandet.

Mötet i Åbo synes icke hafva sökt utreda, huru öfveransträngningen skall undvikas. Man har icke ens anmärkt mot den för de flesta gagnlösa och forcerade läsningen af Ryskan, som så tungt trycker vår redan förut med språkstudier öfverlastade ungdom. Hela frågan är åtminstone i protokollet behandlad med synbar ligkiltighet. Det gör oss ondt, att säga, att alla frågor, som röra lärarens eget görande och låtande, synas hafva väckt lika litet intresse.

Så t. ex. är frågan om de brukliga läroböckernas lämplighet mycket kortt expedierad. Likaså frågan om metoderna öfverhufvud. Endast för naturvetenskaperna yrka resp. lärare på annan ordning i undervisningen. Ingen enda närvarande har ett ord mot t. ex. den rådande slentrianen i latinläsning, så synnerligen egnad att döda lärjungens håg både för latinet och för all läsning i allmänhet. Men det kan icke gerna annorlunda vara. Ty få äro de lärare, som ens läsit något om undervisningsmetoder, än färre de, som hört och sett någon annan metod än deras egen användas. Också kan det icke nekas, att icke ett fyratietal diskussionsämnen för tre dagars sammanträden är något för mycket; och man bör icke förundra sig öfver, om trötthet och knapp tid hindrat diskussion vid de till sist förekommande frågorna. Endast må det beklagas, att organisationsfrågor, hvilkas afgörande icke af lärarene beror, fått första rummet, medan sådana, i hvilka reformen beror på dem sjelfva, fått stå efter. Men det är världens allmänna gång. Ingen vill gerna börja reformerandet med sig sjelf. När allt annat kommit i behörig ordning, kunde man väl taga itu dermed. Men beklagligen kommer allt annat aldrig i ordning; och så blir sjelfreformen aldrig af. Egentligen har dock denna mensklige svaghet en god grund. Menniskan vill först sno sig en piska; ty hon har det tysta medvetande, att den för henne är nödig.

J. V. S.

40

8 HANDLINGAR HÖRANDE TILL FEMTE ALLMÄNNA FINSKA LANDTBRUKSMÖTET I FREDRIKSHAMN 1860.

Litteraturblad n:o 3, mars 1861

Ingen, som hyser deltagande för sitt folks materiela och andliga förkofran borde försumma att skaffa sig del af Landtbruksmötenas förhandlingar. De angå visserligen närmast jordbruket; men jordbruket är och förblir den fasta grundval, uppå hvilken Finska folkets framtid hvilat, jordens kultur den, utan hvilken ingen kultur öfverhufvud för detsamma kan finnas. På jordbruket hvilat statsstyrelsens bestånd; det är det, som af statskassans tre millioners inkomst betalar en million i grundskatt, största delen af 1 1/2 million i tullumgälder, dessutom mantalspengarne, största delen af karta sigillata afgiften

50

m. m. Jordbruket uppehåller vidare kyrkan, domstolarne och underhåller kommunikationen, landsvägar, broar o. s. v. Jordbruket lemnar exporten och skall, sedan skogarne icke mera räcka till, såsom åkerbruk och boskapsskötsel uppehålla förbindelsen med utlandet och gifva medlen för konsumtionen af fremmande länders produkter. Det är derföre alla landets allmänna intressen äfven äro jordbrukets, såsom tvärtom alla jordbrukets intressen äro landets allmänna.

Landtbruksmötena äro också derföre de enda faktiskt existerande sammankomster, vid hvilka landets allmänna intressen kunna komma till tals, och der man ur folkets egen mun kan lära känna landets verkliga behof. Man må i ett land, der i nära ett sekel snart sagdt ingen offentlighet för de allmänna angelägenheterna funnits, och der också i följd af andra historiska förhållanden nationallynnet är föga expansivt, icke vänta framställningar, som skulle vittna om öfverlägsen insigt i orsaker och verkningar eller utgöra några vältalighetsprof. Det vore tvärtom lätt förklarligt, om man äfven oftare skulle möta endast yrkanden för det missförstådda ständsintressets främjande på öfriga samhällsintressens bekostnad. Men det är glädjande att finna, att sådant likväl endast undantagsvis vid landtbruksmötena varit förhållandet, och att vanligen de liberalaste, fosterlandets allmänna bästa förordande åsigtur vid dem gjort sig gällande.

Ett exempel härpå bland många är frågan om exporttull på ben. Emedan frågan blott i förbigående berördes, kunde mötet deröfver icke afgifva något allmänt yttrande. Men flera dess mest insigtsfulla ledamöter yttrade sig *mot* icke blott förbud utan all exporttull. De anförda skälen äro öfvertygande för hvar man, äfven för den, som icke har insigt deri, att hvarje exporttull endast tjänar till att tillbakahålla produktionen, och att, då den gäller ett inhemskt råämne, tullsatsen blir en skatt på råämneproducenten. Exportförbud åter ålägger enkelt producenten att skänka en del af sin vara åt konsumenten. Hårtill tvingas landets jordbrukare tid efter annan genom förbuden mot spanmålsexport. Och de hafva ingen ersättning, när åter förbud mot import utgå. Genom dessa skulle väl konsumenten tvingas att betala jordbrukaren ett högre pris. Men då förbudet aldrig gäller import från Ryssland, inverkar det endast i de från hafvet och Ladoga aflägsnaste och fattigaste delar af landet, der då den usla lösa befolkningen kan få betala sin knappa föda något högre än eljest. Öfverhufvud förblir den skatt och tunga, som genom exportförbudet pålagts jordbrukaren hans förlust. På samma sätt förhåller sig med exporttullen på trävirke och den nu till exporttull förvandlade sågskatten. Båda hafva blifvit erlagda och skola i all framtid erläggas endast och allenast af skogsägaren. Det är dock väl, att sågningen numera är fri, så att icke äfven privilegierna nedsätta skogens pris. Det var en god tid för sågegarena, då ett träd, som gaf tjugutvå alnar sågstock kunde fås för 20 kopek bankoassignmenter i stubbhyra. Det ansågs då gälla endast den enskilda skogsägaren, och man ville som vanligt vara hans förmyndare, bevara hans skog genom att hindra sågningen. Följden har blott varit den, att bonden bortpluttrat sin skog mot en spottstyfver och förstört resten såsom värdelös genom svedjande och skogseldar. Der kronohemman finnas, har äfven kronans skog haft ett liknande öde. Först nu, då kronan börjar sjelf försälja sina skogar, har man kommit till den öfvertygelse, att det är en vinning för skogens vård och skötsel, att få den väl betald. Följden har på ett förvånande sätt framträd i de höga priser, som nu erlagts för försåldt virke ur kronans skogar.

Hvad särskildt angår exporttullen på ben, faller den väl icke på

någon producent. Den tager blott några kopek från trashankarne, hvilka sökt ärligen lifnära sig med bensamlande. Jordbrukaren har intet gagn deraf. Men väl kan benexporten minskas, emedan samlandet upphör, då samlarena finna tiggeriet vara indrägtigare. Man har af artiklar i ämnet i tidningarne med förvåning kunnat finna, huru egenyttnan förblindar människan. Man ser jordbrukarena med största ifver och största rättvisa yrka på nedsättning i stångjernstullen, hvilken efter nu gällande pris i Sverige fördyrar det Svenska jernet med 30 proc., hvarföre äfven det priset på det inhemska väl torde kunna stegras med en vacker procent jernverksegarena till favör ur jordbrukarens ficka. Men då det blir fråga om fri näring för trashanken, då vilja herrar possessionater ingalunda medgifva den; de skola om möjligt lura honom på någon slant. Men den beräkningen lyckas dem icke. Skilnaden är den: de *måste* köpa jernet till hvilket pris som helst; men trashanken måste icke samla ben för deras räkning till hvad pris de behaga. Fattigvården hjälper honom från tvånget.

10

En annan fråga, hvori mötes pluralitet uttalade sig i landet allmänna och derföre äfven jordbrukets välförstådda intresse, är husbehofsbränningen. Mötet erkände nemligen husbehofsbrännings-rättighetens förderfliga inflytande och förordade dess upphörande.

20

Likaså vittna förhandlingarne om en berömlig håg för förbättrande af den lösa befolkningens ställning och beredande af en ekonomiskt tryggad ålderdom för den tjenande klassen. Vi befara dock, att de välmenande förslagen till pensionskassor o. s. v. blifva utförbara. En pensionskassa kan, om inga statsanslag dertill erhållas, byggas endast på den närvarande generationens uppoffringar för kommande generationer. Och det skulle visst fordra flera menniskoåldrar, förrän en sådan kunde komma att motsvara sitt ändamål, der pensionstagarena blefve så många och bidragen till kassan så högst obetydliga, som då fråga är om den tjenande klassen. De mötets medlemmar, som yrkat på större frihet i jordafsöndring hafva enligt vår öfvertygelse träffat den bästa botemedlet. Ty utsigten för tjenaren att kunna erhålla en egen torfva blefve utan tvifvel för honom den kraftigaste driffjeder till ansträngning och sparsamhet. Intressant är det att finna huru äfven vid mötet närvarande Finska bönder förordade denna utväg.

30

Öfverhufvud anträffas bland dessa de Finska böndernas yttranden sådane, som väl uthålla jemförelse med dem på Svenska språket, framförda af personer, hvilka i allmänt vetande och intellektuel bildning naturligtvis stå vida framom de förra. Der finnes t. ex. bland flera andra förtjenstfulla yttranden ett rörande hypoteksföreningen och förbudet för upptagandet i densamma af lägenheter under 2 000 Rub. S:r i värde. Vi aftrycka här detta yttrande, så mycket hellre som vi tidigare yttryckt den öfvertygelse, att inskränkningen icke borde komma att verka menligt på sådane hemmans innehafvare, emedan förbättringar i deras jordbruk fordrar ett så ringa kapital. När man betraktar hypoteksföreningen blott som en anstalt att befria jorden från densamma nu vidhäftande skulder, kan man alltid fråga sig: huru hafva dessa skulder tillkommit? – och skall skuldsättningen derföre upphöra, att nu bestående skulder öfverföras på hypoteksföreningen? Eller: om hypoteksföreningen stiftats för femtie år sedan, skulle då den Finska jorden nu icke vara med någon skuld belastad? Vi befara, att hemman äfven framdeles skola köpas på skuld, att de skola utlösas af samarfva på skuld, att skuldsättning allt framgent skall ske genom lefverne öfver tillgång, genom superi, lättja, vårdslös hushållning o. s. v., att missvexter och annan olycka skall tvinga till skuldsättning, och att, när

40

50

hypoteksföreningens oktroj gått tillända, den jordbrukarena tryckande skuldmassan ingalunda skall vara mindre än den nu är. Med ett ord principen är i vår tanke falsk. Kunde hypoteksföreningen inrättas och förvaltas så, att de tagna lånen skulle användas till odling och förbättring, då vore förhållandet annat. Det gifves väl ännu en möjlighet, att äfven blott skuldernas omsättning kunde befordra jordbrukarens välstånd, nemligen om pengarne kunde fås till någon betydligt lägre ränta än den i landet gällande, d. v. s. om utländskt lån till låg ränta kunde erhållas. Men äfven så blir för en liten hemmansegare, som nu t. ex. på en skuld å 1 000 Rub. erlägger 60 Rub. i ränta, om också hypoteksföreningen skulle erbjuda honom pengar mot 40 Rub., ränta och amortissement sammanräknande, den årliga besparingen af 20 Rub., så ringa, att dermed inga odlings- och förbättringsföretag kunna bekostas. Omsorgsfullt sparade och förräntade kunde väl med dessa 20 Rubel under en följd af år ett litet kapital sammanbringas. Men det skall sällan inträffa, att så sker. Man kan säga: med 20 Rubel köpes en god plog och något annat bättre redskap dertill. Det kan visst vara godt och väl. Men villkoret är, att de verkligen för ändamålet sparas. Och hufvudvillkoret, att föreningen kan gifva pengar till så låg ränta.

20 Så vidt man kan inse, är dock numera hypoteksföreningens enda utväg att söka erhålla utländskt lån. Jordbruksbanken, oredig i åminnelse, har förvandlat sig i Föreningsbank, d. v. s. handeln och industrin har bemäktigat sig det från jordbruket utgångna bankförslaget och, hvad värre är, kommer att bemäktiga sig de pengar, på hvilka hypoteksföreningen spekulerade. Det är högst naturligt. Den, som bjuder högsta räntan, får pengarne, om säkerheten är god. Föreningsbanken kan väl mot rabatt mottaga hypoteksföreningens obligationer såsom aktiekapital; men jordbrukaren befrias derigenom icke från sina skulder, icke heller derigenom att de mottagas som säkerhet för kreditiv i Föreningsbanken. Framtiden skall visa, huruvida förväntan på de stora utdelningarne förmår kapitalisterna att släppa sina inteckningssäkerheter och förflytta sina pengar i bankaktier, hvarigenom jordbrukaren skulle komma i behof att få sina skulder omsatta till hvilken ränta som helst.

Dock vi glömma det nämnda yttrandet. Det lyder:

»Tilavakuus-yhdistys on kieltämättä hyvin suuresta painosta maa-
viljelyksen parantamiselle, mutta siinä on välttämätön ehto, että
kaikilla maaviljelijöillä pitää olla pääseminen siihen osalliseksi eikä
ainoastaan niillä, joiden tilat ovat 2 000 ruplan arviosta eli sen yli.
40 Viime-mainitussa tapauksessa on muka hyvin helppo vastata nyky-
seen kysymykseen, että tilavakuus-yhdistys ei tule ollenkaan autta-
maan »paremman viljelyksen saattamista vähäisemmille tiloille»,
kuin ne eivät ollenkaan pääse sen osallisuuteen, niinkuin eilen
kuulimme hallituksen päättäneen. Mutta kuin kysymys nähtävästi
on tehty siinä tarkoituksessa, että nytt keskusteltaisiin, jos se on
hyvää vähäisemmille tiloille, että pääsisivät osallisiksi tilavakuus-
yhdistykseen, saan minä tässä laveammalta selittää ajatukseni.

Kuin viime Syyskuussa olimme Helsingissä koolla päättämässä
tilavakuus-yhdistyksen asettamisesta Suomeen, jäi yhteiseksi pää-
tökseksi, että hallitukselta oli armollinen lupa hankittava vähäisem-
millenki tiloille pääsemään sen aivotun yhdistyksen osallisuuteen.
150 Minä en suinkaan voinut muuta ajatellakaan kuin että se lupa
saataisiin, koska koko yhdistys ei ollut hallituksen toimesta vaan
tilallisten edesvastasella puuhattava, tulee siis olemaan yksityinen
laitos. Hallitukselta ei kukaan ole kieltänyt valtaa katsomaan perään

ja valvomaan, ett'ei yhdistys tule rikkomaan yhteistä hyvää ja että se täyttää velvollisuutensa; se on vaan suotua ja hyvää, että hallitus niin tekee. Mutta kuin kerran yhdistys perustaa asiansa sille kannalle, että se voipi täyttää velvollisuutensa yleisöä kohtaan, niin olisi voinut toivoa, että sille olisi suotu täysi vapaus sen yksinäisissä asioissa asettamaan ja säättämään paraite kuin taitaa. Kyllähän se on tosi, että tähän asti hallitus on pitänyt maakuntaa alaikäisenä, ajatellut ja toiminut sen edestä; mutta siinä asiassa saisi jo tulla muutos. Olisi ainaki ollut syytä toivoa, että hallitus olisi armossa kuullut alamaisen pyyntömmä vähempäin tilallisten pääsemisestä yhdistyksen osallisuuteen, koska sen pyynnön olivat tehneet eivät vähempi-tilalliset itse, joita ei ollut ainoatakaan mainitussa Helsingin kokouksessa, mutta isoin tilain haltijat, jotka ottamalla vähempi-tilalliset yhdistyksen osallisuuteen tahtoisivat sitoutua vastamaan neki velat, jotka vähempi-tilalliset olisivat tulleet saamaan yhdistyksen kautta. Siinä ei olisi ollut siis vaaraa yleisölle eikä mitään edesvastausta hallitukselle.

10

En myöskään ymmärrä, mitä vaaraa tahi vahinkoa olisi yhdistykselle tahi hallitukselle tahi sitte vähempi-tilallisille itsille, jos yhdistykseen osallisiksi päästen nämä olisivat saaneet kohtuullisilla ehdoilla velkaravoja viljelystensä parantamiseen ja enentämiseen sekä entisten, kova-ehtoisten velkainsa kuolettamiseen. Se aika alkaa jo olla ohitse, jolloin ihmisen äly ja arvo punnittiin rikkauden tahi synnyntä-säädyn vaaka-mitalla, ett'ei mahtane pitää enää kutiansa se luulo, että vähäisempi-tilallisilta yksinään puuttuisi sekä älyä että taitoa velkarahain oikeaan käyttämiseen. Yleinen onki se havainto, että vähempi-tilallisista on yhtä monta kuin isompi-tilallisista, jotka taidolla ja toimella viljelevät maatansa sekä huolellisesti hallitsevat omaisuuttansa, olipa se peritty, ansaittu tahi velaksi saatu. Eikä vähempi-tilalliset saa yhdistykseltä velkaravoja lahjaksi mutta tilain-
sa vakuutta vastaan, samoin kuin isompi-tilallisetki, jonkatähden itsekultaki, joka väärin käyttää saadut velkarahansa, menee tilansa vieraalle ja hän siis saapi ansaitun rangaistuksensa, joka uhka lienee yhtä raskas vähempi- kuin isompi-tilallisille. Siihen tulee, ett'ei mikään valta kuitenkaan voi estää vähempi-tilallisia ottamasta yksityisiä lainoja keltä tahansa eikä niitäkään väärinkäyttämästä, niin miksikä heitä tahdottaisiin estää saamasta velkaravoja yhdistyksen kautta, joka kuitenkin tulisi jotenkuten pitämään heitä silmänsä alla oman vahinkonsa pelosta! Sen pelko ei myöskään liene aivan perustamaton, että nyt kuin vähempi-tilalliset ovat sulletut yhdistyksen osallisuudesta, he voivat, kellä on vaan vähäkään syytä, luvattomillaki keinoilla saada arvoissa tilainsa hintaa 2 000 ruplaan korkenemaan, niin päästäksensä osallisiksi, joten todella yhdistys voipi tulla vahingoita kärsimään.

20

30

40

Mitä taas etuihin tulee vähempi-tilallisille, jos pääsisivät osallisiksi yhdistykseen, niin ne yleensä ovat ainaki yhtä suuria kuin isompi-tilallisillenkoi. Usealla niistä on laveita soita ja muita viljelysmaita, jotka makaavat hyödyttömänä, vieläpä hallan pesänä ja muuna turmiona hänen entisille viljelyksillensä, vaan joiden viljelykseen häneltä puuttuu varoja enemmän kuin isompi-tilalliselta, joka myös on enemmän tunnettu ja sentähden saapi helpommasti velkaa yksityisiltäki ja aina paremmilla ehdoilla. Viime katovuosien alla ja tähden jäi monen köyhemmän paras pelto ja niitty velka-saannin vakuudeksi ja palkioksi varakkaamman viljeltäväksi, ja häntä ei auta mikään miehuus enää jaloille, kuin vieras nauttii etupaikat.

50

Toisten köyhempäin täytyy taas suunnattomilla hyväntekijäisillä lahjoja velkojiansa, ett'eivät ylössanoisi hädän tilaan annettuja rahojansa, joista vielä laillinen korko on maksettava. Nämä sentähden ensimmäiseksi tarvitsisivat niitä edullisia velkoja, joita yhdistys voisi hankkia, ja joiden kautta he pääsisivät vapaiksi pahoista velkapulistansa ja saisivat maansa parannetuiksi, joten sekä niiden arvo ja antavaisuus että siinä samassa kansan yhteinen varallisuus kohoisi, joka juuri tulisi olla hallituksen päätarkoitus. Mutta nyt kuin köyhemmät vieroitetaan yhdistyksen avusta ja se laitos omistetaan kokonaan rikkaille, niin vähempi-tilalliset vaipuvat vielä pahempaan velan-saannin pulaan kuin tätä ennen, koska yhdistys nähtävästi tulee keräämään osallisillensa kaikki irtonaiset rahat, ja siinä tapauksessa ne tulevat kurjemmiksi ja isompi-tilallisten orjuuteen kuin myös heidän maansa jäävät parantamatta, jolloin yhdistys tulee vaikuttamaan, että rikas yhä rikastuu ja paisuu vaan köyhä yhä köyhenee ja vaipuu, joten yhteinen varallisuus tulee vähentymään. Jo ennestäänki on maassamme syvä juopa rikkaan ja köyhän, herran ja talonpojan välillä, joka juopa yhä lavenee ja syvenee, kuin nyt yhdistyksen kautta köyhät saavat syytä uusiin valituksiin, joka polkee yhteyshengen maassa ja saattaa eripuraisuutta kansan jäsenissä. Tämä seikka on vielä surkeampi senvuoksi ett'ei vähempi-tilallisten vieroittamiseen yhdistyksen osallisuudesta ole mitään muuta näkyvää syytä kuin ett'eivät ole rikkaita eivätkä rikkaista syntyneitä. Kellä vaan on iso talo, olipa se velaton tahi velkana kaikki, hän saapi yhdistyksen kautta velkaa, olipa hän minkäläinen nuhjus, huittio tahi tuhlari tahansa. Eiköhän tähän nähden olisi kohtuullisempi ja vakaampi, että vähemmän katsottaisiin yhdistyksen pyrkijän tilan hintaan vaan ainoastaan hänen toimeellisuuteensa ja kuntoonsa, josta määrätty arviomiehet saisivat antaa lauseensa, jonka perästä läänikomitea saisi päättää, jos pyrkijä otetaan vastaan ja saapi velkaa tahi ei?»

Flera af mötets medlemmar talade i samma anda. De andragna skälen hafva icke öfvertygat oss om skadan af inskränkningen; men vi tro icke heller på nödvändigheten af densamma. Det förefaller oss blott underligt, att icke vederbörande, då öfvertygelsen om förderfligheten deraf synes vara allmän, ingått till Kejs. Senaten med ny underdånig ansökning och yrkande på restriktionens borttagande. Nya framlagda skäl kunna väl föranleda nya beslut. Ett beslut i ett ekonomiskt mål är ingen lag för sekler. Exempel på dylika ändringar har man dagligen här i Finland som i alla länder, isynnerhet i dem, i hvilka näringsfriheten och associationsrätten ännu äro lika bundna som hos oss. »Mutta siinä asiassa saisi jo tulla muutos.» Dock det är väl ännu tid till en sådan ansökning, när föreningen kan erbjuda pengar och till en ränta, som understiger den närvarande räntefoten.

Ännu böra vi ihågkomma tvenne afhandlade frågor af allmännare intresse. En talare uppgaf följande korruttryckta orsaker till spanmålsexportens aftagande.

- 1:o »Emedan folket förut lefde af bark- och stampbröd;
- 2:o Svedjemarken ej lemnar den behållning som förut;
- 3:o Hafreländerna äro utsugade;
- 4:o Ängen blifvit upptagen till åker, utan att
- 5:o Någon ordentlig foderodling och boskapsskötsel införts;
- 6:o Af flera andra mer eller mindre verkande orsaker, ibland hvilka bränvinspannan intager hedersrummet.»

Tilläggande:

»Finland har lefvat och lefver ännu ej af jordens ränta, utan på dess kapital.»

Detta yttrande ansågs uttrycka mötets allmänna åsigt.

För folkskolans åstadkommande visade deltagarna i mötet största intresse. Vi omnämna denna frågas behandling dock hufvudsakligen, emedan dervid kom till tals folkskolans bekostande af socknemas gasinerna och dessa senares gagnlöshet för sitt ändamål, ja deras stora förderlighet för allmogen. En talare yttrade sig om dessa inrättningar, som följer:

»Koska rahvaan opetus on niin sangen tärkeä asia, niin ei liene kiistelemistäkään, ettei se ole aikaan saatava, milloin vaan saapi kelvollisia opettajia ja niille palkkaa sekä koulu-laitokselle muuten tarpeellisia varoja. Ja varojen neuvottelemisen, jossa kyllä on monta vastusta, lieneeki tätä nykyä se pää-asia, mistä maakuntain tulee huolta pitää. Sitä varten minäkin tässä uskaltasin tehdä ehdotuksen, jonka kuitenkin en varsin uskalletuksi luulisi, koska sen pitäisi muutenki tulla maaviljelykselle hyödyksi. Soisin muka erään säästölaitoksen muuttamista toiselle kannalle. Etten säästö-pankkia tarkoita, lienee selvä sekä siitä, ettei niitä maaseuduilla asiaksi asti löydykään, että myös sentähden, että ne ovat hyvin hyödylliset laitokset, joita voisi toivoa maa-seurakunnille, jos se muuten olisi mahdollista. Mutta useammassa maakunnassa löytyy nyt jo toisenlainen säästölaitos, johon pannan säilyyn varoja, toisena tarpeen aikana pois otettaviksi, samate kuin säästö-pankkiin. Niillä vielä on se yhtäläisyys, että kumpanenki kasvaa, maalla kuitenkin ihan toista vauhtia. Mutta niiden välillä on kumminki yksi kummallinen eroitus. Kuta enemmän säästö-pankkiin panee, sitä enemmän *saatava* velka lisääytyy. Vaan kuta enemmän maalla panee säilyyn, sitä enemmän *maksettava* velka lisääytyy.

Tuskin enää tarvitsen mainita tässä tarkoittavani pitäjän makasiinia. Niitä yleensä perustetaan sillä tapaa, että kuki paniija syksyllä leikkuun perästä viepi kantojyviä, minkä verran missäki paikassa, esm. tynnerin. Useimmat sitte tulevana keväänä ottavat oman tynnerinsä velaksi, syksyllä takasi maksettavaksi kasvukappojen keralla. Kasvu on ollut eri määrään eri paikoissa ja eri aikoina päätetty. Ala-Karjalassa esm. v. 1823 vahvistetun ohjesäännön mukaan maksoivat osa-miehet 4 ja osattomat 8 kappaletta tynneristä ja kuki velanottaja, joka ei märe-aikana toimittanut maksunsa, vielä lisäksi 2 sakko-kappaletta. Kasvu sitte vähennettiin 3 ja aivan viimeiseksi 2 k. tnristä. Mikä syksyllä maksetaan, se taas toisena keväänä otetaan velaksi jne. vuosittain, kunne 10 vuoden perästä sama tynneri tekee: jos % on 10: 2 t. 18 k., 20 v. päästä päälle 6 t. 21 k. jos % on 13 1/3: liki 3 1/2 t., 20 v. päästä päälle 12 t. 4 1/2 k. 2 sakko k. lisäksi maksaen: 1 t. 6 k., 20 v. päästä 5 t. 15 k.

Jos kantojyvän paniija näin on tehnyt, on hänen velkansa omista eloista lisäynnyt kutakuinki, lukematta omat jalka-vaivansa. Jos hän taas kerran vaan ottasi pois oman tynnerinsä sitä makasiinista kotiinsa kulettamatta, niin ei sekään paljon auta. Velka lisätään täydelleen korolla korolle. Juoksemasta hän toki pääsee.

Jotka ottavat enemmän kun omista kanto-eloista kasvaneen summan, niin ne tosin ottavat päällisen velaksi; vaan miten hyödyllinen se on, saattaa jo nähdä äsken mainituista numeroista. Ja paitsi monta muuta riesaa, jota nyt ei sovi kertoa, olen äskettäin nähnyt 11/5 1855 annetun velkakirjan, jossa alkujaan oli velkaa yhteensä 23 tnrä 20 k., mutta kasvun keralla 1859 v:n loppuun siitä oli maksettu

yhteen 37 t. 19 1/4 k. Luultavasti se sama mies, niinkuin moni muuki, konnustaan vierautuu siitä hyvästä avusta kun makasiini oli hänelle antanut. En suinkaan tiedä, paljonko hän alkujaan otti, luulen kuitenkin ettei se ollut paljo enemmän kuin itse edelliset kontunsa haltijat olivat sinne panneet.

Ainoasti niille perustajaille, jotka eivät mitään ota, siis varallisille, voipi olla makasiinista etua, milloin siitä otetaan palkkoja ja muita yhteisiä maksuja, mihin he eivät tarvitse panna mitään. Ne menevät köyhiltä, joidenka yllä-pidettävät makasiinit tukkunaan ovatki. Tämä niinkun useampi muuki painaa köyhiä.

Surkein kohta on kuitenkin se ala-ikäisyys, mistä makasiinit ovat hyvin selvä todistus, – koska se näyttää siltä, jotta elot viedään makasiiniin ainoasti sentähden, ett'eivät säily omassa salvossa. Kun makasiini on suurempi, niinkuin esm. Tohmajärvellä ensi syksynä pitäsi löytyä noin 1 780 tynneriä, ja semmoinen jyvän paljous tulee kahdesti vuodessa makasiinista kuletettavaksi velan-ottajien kotiin ja taas takasi; niin kyllähän siinä menee paljon aikaa ihan tyhjäin. Ja tähän asti ainaki taitaa olla harva vuosi kun makasiinissa lainauksen perästä on löytynyt paljon mitään. Selvähän se siis on, ettei makasiinein kautta ole eloja lisäytynyt paljon ollenkaan, jos vaan tohtisi uskoa, että elot olisivat säilyneet yhtä hyvästi yksityisten salvoissa kun makasiinein. Jos vast'edes tulisiki enemmän jyviä pidettäviksi lainaamatta, niin ei kuitenkaan tarvitsisi pelätä puutetta elosta sielläkään, missä makasiinit häviävät, semminki jos jyvän-kauppa tehtäisiin aivan vapaaksi, niinkuin hallituksen puolesta on pantu kysymykseen. Yksityiset kauppiaat näet kyllä hankkisivat jyviä. Vielä vähemmän sitä tarvitsisi pelätä, jos makasiinein omistajat tottusivat tarkempaa lukua menoista ja tuloista pitämään ja siitä taas tarkkuuteen ja säästäväisyyteen. Se olisiki tarpeellista, koska armollinen asetus 23 p. toukok. v. 1857 niiltä seurakunnilta, jotka eivät hanki makasiinia, kieltää semmoisen avun ruunulta siemeniksi ja leiväksi, kun ne seurakunnat saattavat odottaa, jotka makasiinia perustavat. Syy tähän sääntöön näkyy selvästi olevan siinä, että seurakunnat vähitellen luopusivat pois siitä pahasta hätä aikana yhtä luottaa ruunun apuun, sekä myös siinä, että tiedettiin mainitun alaikäisyyden olevan tavallisen. Mutta jos seurakunnat uskaltaisivat peräytyä ruunun avusta, niin makasiinin muuttaminen ei mahtaisi olla tällä armoll. asetuksella kielletty. Ja saattaisivathan pitäjänmiehet, jos muuta neuvoa ei olisi, omaan aittaan laatia lukkoniekkan salvon, missä siemeniä j. m. s. säilyttäsi, ja antaa avaimen toisen talteen. Semmoisen makasiinin hallinta ei maksaisi mitään.»

Det nämnes i Handlingarne, att de skulle komma att i sammandrag tryckas äfven på Finska. Man bör hoppas, att afsigten fullföljes. Inflytandet af dessa möten vexer, i den mon förhandlingarne komma till en större allmänhets kännedom. Och den jordbrukande allmogen må väl anses för den allmänhet, som främst borde lifvas till deltagande för de afhandlade frågorna.

J. V. S.